

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

II. Quarundam rerum esse in nobis euidentiali, ac certitudinem formalem,
& aliarum non esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

tollimus, cum omnium incertus sit euentus. Ad ea accedimus, de quibus bene sperandum esse credimus. Quis enim pollicetur serenti prouentum, nauiganti portum, militanti victoriam, marito pudicam uxorem, Patri pios liberos? sequimur quæ ratio, non quæ veritas trahit. Expecta, ut nisi bene cessura non facias, & nisi comperta veritate nihil moueris: relicto omni actu vita consistit.

7 Tandem, ut ad mysteria nostræ fidei accedam, quis lumine naturæ demonstrat, certoque, & euidenter assequatur æternam illam generationem verbi, Spiritus à Patre, & Filio processionem, triumque quantumuis personaliter distinctarum, tamen in eadem natura consubstantialitatem. Quis Verbi, ut rem Theologico Verbo dicam, incarnationem, & infinito distantium intervallo naturarum in eadem persona coniunctionem? Quis in Eucharistiæ Sacramento sine pane panis speciem, sine mero meram eius effigiem, ac tam angustis definitam carceribus comprehensamque mensuris totam Domini Corporis, & Sanguinis molem? Quis cæterorum Sacramentorum institutionem, ac singulorum vi hominem supra hominem erectum, & diuinæ naturæ participem factum? Quis denique rationes diuinæ prouidentiae, & arcana illa, quæ teste Paulo non licet homini loqui? Cæterum, quia vanissimi commenti nullus est probatus, aut notus hodie auctor, nulla ratio, quæ difficultatem facillat, non plura, nec istamet ad scholasticum, ac metaphysicum rigorem: nam ut Claudiani Mamerci lib. 3. de animæ statu capite 16. verba usurpem; *in auras tela iacere, & sine hoste pugnare cassâ contentio est, & virium frustratio, quod ita erit ingloriosum, ut laboriosum.*

8 Secunda aliorum sententia est, nullius rei nobis inesse scientiam, nullius certitudinem, aut eidentiam. Ita Academici noui, ut Arcestylas, Lacydes, Carneades, & alij. Ita etiam Pirrhoni sic à Pirrhone dicti. Hæc opinio minus intolerabilis est præcedenti, ac non planè toleranda. Principio namque, quis nesciat, quis non certo, & euidenter cognoscat semetipsum existere, hominem esse, videre, audire, &c. solem lucere, post eius occasum, tenebras noctemque sequi, quodlibet esse, vel non esse, impossibile esse simul esse, & non esse, omne totum esse maius sua parte, aliaque id genus axiomata.

9 Deinde: si nihil certum nobis, nihil esse potest euident, irriti sint necesse est decursum ad hoc xui sapientum omnium conatus, ac labores, superuacanea, ac malè collocata studia: Frustra certè inuestigauerint Thales tempora, Athalas sydera, Zetus pondera, Chrisippus numeros, Euclides mensuras, Orpheus sonos, Hippocrates morbos: Frustra diuiserit Socrates, definierit Plato, argumentorum modos, ac figuras tradiderit Aristoteles; ut alios recentiores taceam. Respondent aduersarij alij, sapientum omnium, vel fuisse, vel certè debuisse esse scopum, non verum certa, & euidenti ratione cognitum, sed verisimile. Cæterum uti Petrum, verbi gratia, esse similem Paulo cognoscere nequimus, nisi quis, qualisque sit Paulus nobis constet, ita verisimile assequi non possumus, quin nobis liqueat, quid sit ipsum verum: at quod in rebus est verisimile consequi valeamus, ut largiuntur contrarij, ne certè frustra tum ipsi, tum cæteri omnes litteris operam impenderint: ipsius ergo veri certa, & euidentis notitia, ac veluti lux quædam nequit interdum animis nostris non affulgere.

10 Ad hæc aduersarij, ut de eis præter alios refert Aulus Gellius lib. 11. noctium Atticar. cap. 5. nihil decernunt, nihil constituunt, sed in quærendo sem-

per, considerandoque sunt, quidnam sit omnium rerum, de quo decerni, constituique possit, ac ne videre quoque planè quicquam, nec audire sese putant, sed ita pati, afficique, quasi videant, vel audiant, eaque ipsa, quæ affectiones istas in sese efficiant, qualia, & cuiusmodi sint cunctantur, atque insistant: omniumque rerum fidem, veritatemque mistis, confusisque signis veri, atque falsi incomprehensibilem videri aiunt. Vnde commentantes dicti sunt, necnon obligantes, & ambigentes. His suppositis, aut intellectus iudicat hic, & nunc, ut aiunt, ita operandum esse, vel non, sed potius, an ita debeamus operari, vel secus, in medio relinquit, nihilque definit? Si secundum; voluntas quodcunque velit, & in quacunque se inflexerit partem, haud peccabit, cum intellectus, quem sequi debet neutram partem alteri unquam præferat: si primum; iam ergo haud est assensus in omni re cohibendus, sed in plurimis, videlicet practici, ac moralibus præstandus.

11 Insuper aduersarij, aut sciunt se nihil scire, certoque, & euidenter cognoscere; & in hoc solo nobis cunctandum, & ambigendum non esse censent, ut placet nouis Academicis; & hoc facile refelli potest: cur enim ignorantiam nostram scire possumus, & non alia obiecta? præsertim cum facilius sit res posituas, quam negationes comprehendere, nec ea nisi per illarum species, & imagines soleant innotescere: aut propterea, ut Pirrhoni disputant, ne nos etiam nihil scire, & perspicua, certa que ratione assequi nobis haud constet, atque ita si res habet, quorum quod nesciunt tantopere asseuerant? quorum nobis contradicunt, quando haud sciunt, an sit vera nostra sententia, suaque potius falsa?

CAPVT II.

Quarundam rerum esse in nobis eidentiam, ac certitudinem formalem, & aliarum non esse.

12 Media ergo sententia inter duas extremas hætenus profligatas, ac longè verior est, non de omnibus rebus, nec etiam de nulla esse in nobis certam, & euidentem notitiam: aut esse de aliquibus, & non esse de alijs. Ita cum Aristotele Peripatetici omnes, tum ethnici, tum etiam Christiani, præsertim vero Augustinus, Damascenus, Thomas, Scotus, & eorum asseclæ, necnon nostri omnes auctores.

13 Quin etiam in eadem sententia fuisse arbitror non paucos, qui pro sententia sententiam, ac scientiam omnem negante referri solent. Id de Anaxagora, Democrito, Empedocle, & alijs magni nominis philosophis antiquitatis, præsertim vero Pythagora, ac Platone testantur nostri Conimbricenses quaestione præliminari physicorum superius citata. Atque quod attinet ad Platonem, cum nobiscum facere latis indicant hæc eius verba in Phædone: *Vera ratio est donec corpus habeamus, permixtusque sit tali malo noster animus, nunquam nos id, quod iam olim concupiscimus satis plenè consequuturos: concupiscimus autem veri scientiam.* Pende particulam illam *satis plenè*, quasi non omnino, aut omnium, sed plurimarum rerum nobis in hac vita neget scientiam. Philo item Iudæus, quem communiter nobis obiciunt aduersarij, & etiam non aduersantes sic ait in libro de somnijs: *Mihi videtur hic puerus* (scilicet iuramenti quo digressum scriptura refert Iacobum) *significare scientiam, quæ suapte natura in profundo sita est,* non

non in superficie, nec in propatulo solet esse, sed in abdito: nec facile, sed vix multo labore inuenitur. Vbi certe scientiam nobis difficilem, non tamen impossibilem adstruit. Denique, ut alios taceam, Lactantius nobis opponi solitus sic habet lib. 3. in tit. capite 3. *Mortalis autem natura non capit scientiam, nisi quæ veniat extrinsecus. Idcirco enim oculos, & aures, & cæteros sensus patefecit in corpore humano diuina solertia, ut per eos aditus scientia perveniret ad mentem.* Vbi scientiam, non negat, sed liquida ratione concedit, tamen eam, quæ nonnisi per angustos sensuum canales influxat in mentem, adeoque necessario debeat esse non parum imperfecta.

14 Non me laret, auctores hæcenus in transcurso explicatos cruditiore aliquando verbis uti, & præcisè asserere, nihil omnino sciri à nobis huius vitæ ergastulo clausis, ac veluti terra, & caligine mersis. Cæterum hoc tantum me iudice volunt, nihil esse, quod scimus præ his, quæ ignoramus: unde particula, *nihil*, apud eos accipienda est, non absolute, sed comparative, non metaphysicè, & rigorosè, sed moraliter, ut aiunt. Et quidem merito ita de omni scientia nostra censent. *Corpus enim, ut cum Platone ubi supra loquar, nobis primum innumerabiles, & infinitas occupationes infert, quibus conterimur ob necessarium conuietum, & alimenta quotidiana. Deinceps, si qui morbi ingruere, impedimento sunt, quominus inquiramus. Et sic inuenire veritatem non possumus: Nam cupiditatibus, & cupidinibus, & timoribus innumerabilibus variarum rerum, appetitionumque visionibus, & infinita quadam dementia corpus oneratur, ut præ illo, nec sapere quidem vlla in re possimus: Et si quando tempus aliquod ad philosophandum vacuum, vel habuerimus, vel fecerimus, tunc quoque in ipsis cogitationibus nostris corpus intercurrit turbam errorum inferens menti, ut obcæcante illo veritatem peruidere non possimus.* Idem, quæ solet, elegantia explicat Claudianus Mammercus lib. 1. de statu animæ cap. 22. *Liquido claret, secundum illam vitam, quæ nobiscum pecudibus est communis, animam exoso, atque arido, quam pasto, ac succulento corpore magis onerari. Quod eo fit, quia festum corpus non ita valet animi nutibus facili motu seruire, & onerosa illi est, non ponderis gravitas, sed agendi difficultas. Ac perinde si belluinam vitam (quam nobis istic inesse manifestum est) cogitamus, corpus istud non aggrauat animam. Si vero illam, quæ cum Angelis erit adipiscimus, aggrauat animam occupando eam, atque illiciendo, vel necessariis, vel voluptuosis desigendo eandem in pulchra corpora, & à contemplatione summa pulchritudinis abducendo. Isto ergo, quod, vel esui, aut potui necessario in salutem corporis opus impenditur, vel superflue voluptatum nugis animus occupatur, vel plagis, ac doloribus per corpus affligitur, aggrauari eandem, & pro multitudine ac difficultate actionis onerari, perspicuum est.*

15 Porro super auctoritatem tot Doctorum nulla melior probatio opinionis titulo capitis huius præfixæ, quam extremarum improbatio cap. præcedenti tradita. Quando namque ibi demonstratum manet, nec omnia à nobis sciri, nec omnia ignorari, id certe superest, ut aliqua sciamus, & multa nesciamus. Pro sententia rerum omnium scientiam, siue certam, & euidenter, notitiam nobis affingente, nulla sunt, ut diximus, argumenta, quibus satisfieri oporteat. Pro ea verò, quæ nullius rei nobis largitur certitudinem, & euidenciam, auctores illius obiciunt primo.

16 Quod est certum, & euidens à nullo negari potest intellectu: haud secus, ac lux solaris apertis oculis à nemine potest non cerni. Atqui nulla res est,

quæ non possit à nobis negari: nulla ergo est nobis certa, & euidens. Maior, & consecutio sunt perspicua. Minor suadetur: nam quid minus videtur negari posse, quam niuem esse albam: ast eam negauit esse talem, potiusque nigram affirmavit Anaxagoras apud Ciceronem libro 2. Academ. quæst. editio. 1. & Lactantium lib. 5. diuinar. institutionum capite 3. Quid item minus negari potest, quam idem haud posse simul esse, & non esse? sed hoc inficiari sunt aliqui, & quidpiam simul esse, & non esse posse censuerunt, ut refert Aristoteles 4. metaphys. text. 9. Quid deinde minus cadere potest sub negationem, quam subiectam nobis tellurem esse immobilem: at eam non stare, sed continuò moueri docuere apud Ciceronem in Lucullo Nicetas Syracusius, necnon, ut refert noster Mendoza in viridario, alij Pythagorici: item recentiores nonnulli, videlicet Copernicus, Cælius, Calcanignus, Stunica, & Gilbertus. Quid denique euidencius, quam mortuorum corpora non viuere, nec sentire? At Muretus libro 10. variat. lect. cap. 19. refert Democritum eis affinxisse sensum: nec eum solum, sed communiter veteres omnes gentiles in eo fuisse errore putat: non enim, ait, solidas glebas, sed ut colligitur ex Horatio lib. 1. od. 28. tritum, ac minutum puluerem iniiciebant mortuis, ne scilicet pressu aliquem eis dolorem adferrent: eademque, inquit, de causa leuem, ac mollem eis terram optare soliti erant.

17 Obiciunt secundò. Omnis certitudo, & euidencia nostra provenit à sensibus, nihilque nisi dependenter ab illis cognoscimus, assequimurque: quando igitur fieri nequit, ut riuus assurgat supra caput, fontemque suum, haud esse potest in intellectu nostro maior euidencia, & certitudo, quam in sensibus: iudicium autem nostrorum sensuum semper est incertum, & ineuidens: nam si nunquam non debent certo, & euidenter iudicare, maxime, quia res non absentes, sed præsentes, non in aliis, sed in se, non abstractiue, ut aiunt, sed intuitiue percipiunt: at contingit haud raro, eos ita cognoscere, & tamen falli, quod plus est, quam ineuidenter, & incerto dignoscere: siquidem, ut aiunt Academici apud Tertullianum de anima, capite 17. *Mendacium visui obicitur, qui remos in aqua inflexos, vel infractos adseuerat aduersus conscientiam integritatis, qui turrem quadrangulatam de longinquo rotundam persua-deat, qui equalissimam porticum angustiore in ultimo infamet, qui celum tanta sublimitate suspensum mari iungat. Perinde auditus fallacia reus: ut cum celeste murmur putamus, & plaustrum est, vel tonitruum meditante pro certo, de plastro credimus sonitum. Sic & odoratus, & gustus arguuntur, siquidem eadem vnguenta, eademque vina posteriore quoque usu depreciantur. Sic & tactus reprehenditur, siquidem eadem pavimenta manibus asperiora, pedibus leniora creduntur, & in lauacris idem calidus lacus feruentissimus primò, dehinc temperatissimus renunciatur. Eodem faciunt Philonis verba in lib. de temulentia: *Quinis corporis, animæque motus, siue iuxta naturam, siue contra factus causa est, ut quæ apparent mutari videantur in consistentibus somniis simillima: Nec minima causa imaginationum inconstantia sita est in consideratione in distantis, in locis, quibus continentur singula: An non videmus in mari pisces extensis natantes pinnulis semper maiore specie, quam re vera sunt? itidem remos, vel rectissimos, fractos in aqua videri contingit. Hæc longè falsissimas imagines obicientia solent mentem decipere. Interdum enim, cum sint exanimata, putantur viuere, & è diverso, quæ viuunt esse mortua: item quæ stant, moueri: quæ mouentur,**

moventur, stare: quæ accedunt, recedere: quæ recedunt accedere: brevia videntur, quæ praelonga sunt: quæ angulos habent, dices reterea, aliaque innumera fallunt aspectum, quibus nemo prudens tanquam certis subscriberet.

18 At maioris claritatis, & confirmationis gratia quæres, unde nobis constet, rem certo, & evidenter se habere uti affirmatur? an, quia intellectus ex se id iudicat: & hoc falsum est cum intellectus ex se nihil possit iudicare, aut cognoscere, nisi dependenter à sensibus: an, quia sensus aliquis sic renunciat? & hoc frivolum est; cum enim sensus nostri sapissime fallantur, eorum iudicium haud potest in nobis esse sufficiens causa certitudinis, & evidentiae.

19 Obiiciunt tertio Heraclitus, & Cratylus confutata à nobis sententia sectatores, non minus quam Pyrrhon j, & Academici novi. Omnes res fluminis more labuntur, & prætereunt, nihilque in eis est fixum, aut stabile: nullius ergo rei potest inesse nobis scientia, siue evidentia, ac certitudo; nisi vero, quod statim disparet, id comprehendere, ac certa, & evidenti ratione possimus assequi: quo tamen quid inuenerisimilius? Quod autem magis miretis, hac eadem ratione ductus videtur sustulisse sensibilibus saltem scientiam Augustin. tom. 4. in lib. 83. quæstionum quæst. 9. Omne, inquiens, quod corporeus sensus attingit, quod & sensibile dicitur, sine ulla intermissione temporis commutatur, velut cum capilli capitis nostri crescunt, vel corpus vergit in senectutem, aut in iuventute efflorescit, perpetuo id fit, nec omnino intermittit fieri. Quod autem non manet, percipi non potest: illud enim percipitur, quod scientia comprehenditur: comprehendere autem non potest, quod sine intermissione mutatur. Haec tamen ille.

20 Ad primum argumentum horum, quæ sunt obiecta, respondeo id, quod certum est, & evidens, ab aliquibus tamen posse negari. Primum enim, ut probationem contrariam in contrarios retorqueas, lux quantumvis luceat, & evidens sit, potest aliquos latere, ab hisque non videri: aut quia procul positi sunt; aut si coram adsunt, quia oculis sunt cæcipientibus, malèque dispositis. Quidni ergo veritas aliqua, ut certa & evidens, à quibusdam tamè non cõprehendatur, sed potius negetur? ob aliquam scilicet indispositionem potentia intellectus, quæ præditi sunt, & quia oculis, sin minus externis, & corporeis, at saltem interioribus cæcitiunt? Secundò: potest aliquid esse practicè probabile, licet vnius duntaxat Doctõris iudicio & assensu nitatur, & non tantum ab aliquibus, sed à reliquis omnibus auctoribus negetur; quia nimirum ratio, quæ nititur vnius, potest eius esse efficacitatis, & ponderis, ut auctoritatem cæterorum, quantumvis numerosam vincere possit. Ita Azor. part. 1. lib. 2. cap. 13. Baldellus in Theologia morali l. 4. disp. 1. n. 5. pluresque Theologi & Iuristæ: & colligitur ex l. unica, C. de vet. iur. enucl. Quemadmodum ergo probabilitati alicuius rei, de qua dubitatur an fieri possit, neutiquam obstat, quod ab omnibus excepto vno fieri posse negetur, cur certitudini, & evidentia alicuius veritatis obesse possit, quod ab aliquibus negetur. Atque hinc patet ad quatuor exempla contraria in communi. Quo tamen minore faceffant difficultatem, libet ea singulatim euctere.

21 Quod ad primum eorum attinet; etsi de aliarum rerum evidentia dubitari fortasse posset, ac non de albitudine niuis. Fatemur Anaxagoram niuem negasse albam: negavit tamen, quia ciebat, aut potius scire sibi videbatur aquam, unde illa concreta esset, nigram esse: hac autem coniectura quid ineptius, magisve ridiculum? In primis enim aqua non nigra,

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

sed cærulea ut plurimum est: hinc mare vocatur cæruleum, seu potius cærulea substantiæ ut patet ex Virgilio 3. Aeneid.

Admixti torquent spumas, & cærulea verrunt.

Deinde etsi Poëtarum aliqui existimant fore, ut aqua homini nigra apparet, si profundior esset, atque copiosior, ut refert Manutius in Ciceronem ubi supra; imò etsi nigrorem non apparentem, & euanidum, sed potius narium, insitumque haberet, idque absolute, & non ex aliqua hypothese, siue conditione; cæterum inde conchi non posset, niuem esse nigram. Neque enim effectus debet esse magis concolor causæ suæ, quam consubstantialis: at multi effectus causis suis substantialiter, siue quoad naturam atque essentiam sunt dissimiles. Melior fortasse coniectura pro Anaxagoræ errore asserti posset, nempe hæc: videmus corpora nigra, si valde lævia, & polita sint, splendorem quendam, ac lucem extrema sui superficie contrahere: quidni ergo talis esse possit natura, & dispositio niuis, ut quantumvis nigra sit, lucis tamen cuiusdã candorem undique concipiat, adeoque alba appareat? Verù aliud est corpora lævia, atque polita lucis irradiatione splendere, aliud ea albescere: illud prius sæpè quidem evenit, posterius vero nunquam, ut experiëntia compertum est: haud ergo possunt efficere lux læviorque niuis, ut hæc si nigra sit, appareat tamen alba: talis ergo cū appareat, haudquaquã est reapse nigra.

23 Quod spectat ad secundum exemplum contrarium, probabile est, quod ait Arist. lib. 4. met. cap. 4. text. 28. qui asserebant, idem simul esse & non esse, non tam reipsa, quam lohis verbis id asseruisse. Nam, inquit, ita philosophantes puteum, aut præcipitium proximum aliquando declinabant: ergo quia non similiter existimabant, bonum, & non bonum cadere, sed potius esse destinatè bonum non cadere. Quod vero pertinet ad tertium exemplum aduersariorum, his temporibus leue admodum censeri debet, cum in Cõgregatione quadam Cardinalium deputata ad indicè librorum sub Paulo 5. damnata sit eorum opinio, qui adstruunt terram moveri, caelosque, & sydera stare. Verba Congregationis sunt hæc: Et quia ad notitia præfata S. Congregationis peruenit, falsam illam doctrinam Pythagoricam scripturaque diuina omnino aduersantem de mobilitate terre, & immobilitate solis, quam Nicolaus Copernicus de revolutionibus orbium cælestium, & Didacus Asturnica in Job docent, iam divulgari & à multis recipi, sicut videre est ex quadam epistola impressa cuiusdam P. Carmelita (videlicet Pauli Toscarini) in qua dictus Pater ostendere conatur præfatam doctrinam de immobilitate solis in centro mundi, & mobilitate terre esse consonam veritati, & non aduersari S. Scripturæ: ideo ne ulterius huiusmodi opinio in perniciem catholica veritatis serpat, censuit dictos Nicolaum Copernicum de revolut. orb. & Didacum Asturnica in Job suspendendos esse, donec corrigantur, librum vero Pauli Toscarini Carmelita omnino prohibendum, atque omnes alios libros pariter idem docentes, prohibendos, prout præfati decreto omnes respectuè prohibet, damnat, atque suspendit. Quæ propter Bartholom. Amic. tract. 5. de cælo q. 6. dub. 2. art. 2. docet eam opinionem non posse defendi. Contraria ergo statuens, tellurem esse immobilem est omnino certa. At certe talem eam esse, planèque evidentem constat ex dictis à nobis in Physica lib. 8. tract. 2. cap. 1. ubi quas posuimus rationes, si assequerentur Pythagorici, alique tum antiqui, tum recentiores supra citati, nullam terræ vertiginem, motumque adstruerent.

24 Quartum denique exemplum superius obiectum nil fauet contrariæ sententiæ, nil officit nostræ. Verceter enim illi Gentiles non, ut eis affingit Muretus, defuncto

K k

defuncto

defunctorum cadauera, sed cum illis claufas vmbras suas, ac tenues quasdam sine corpore vitas sentire, ac superimposita mole premi, & fatigari superstitione putabant. Multa de his vmbis sensu ac motu præditis Virgilius, multa alij teste nostro Cerda in 6. Aneid. celebre illud Ouidij.

*Bis duo sunt homini: manes, caro, spiritus, umbra:
Quatuor ista loci bis duo suscipiunt.*

*Terra tegit carnem: tumulum circumuolat umbra,
Orcus habet manes: spiritus astra petit.*

Vbi, quod ait vmbras iuxta sepulchra circumuolare, neque eis claudi, haud ita intelligendum est, quasi id semper accidere putaret, sed quod interdum. Hinc ergo ritus ille tumulandorum corporum glebis, non solidis, & integris, sed in puluerem comminutis: hinc ea formula; *sit tibi terra lenis; molliter ossa cubent*; aliaque similes.

25 Ad secundum argumentum aduersariorum respondeo, in primis sensus nostros nullatenus errare posse circa sensibilia propria, penes eorum genericas saltem, & vniuersales rationes, v.g. visum, haud esse erroris obnoxium circa colorem, aut auditum circa sonum, aut gustum circa saporem, &c. ergo circa huiusmodi obiecta poterit intellectus noster non falli, eaq; potius certo & euidenter cognoscere, vt illo tempore notitiam à sensibus hauriat. Insuper secundò: quod dici solet, sensus nostros decipi circa sensibilia communia cuiusmodi sunt distantia rerum, & indistantia, magnitudines, & paruitates, motus, ac stationes, &c. necnon circa sensibilia propria non vniuersalissime, sed potius in particulari sumpta, vt v.g. cum oculorum sensus quod est album, vt viride repræsentat, & lingua cibum dulcem vt amarum, errabunda scilicet applicatione qualitatis illius, quæ est in medio, vel organo, ad alienum subiectum; hoc inquam accipiendum est, non quasi sensus nostri decipiantur formaliter, ac proprie; ita enim decipi nulla facultas potest, nisi iudicativa, siue pollens vi affirmandi, & negandi; sed ita, vt eorum perceptio, & error sit virtualis, eo nimirum, quod propter imperfectionem functionum suarum, interuenientiumq; plurium causarum præbeat intellectui nostro occasione errandi, vt optime nostri Conimbricenses lib. 2. de anim. c. 6. q. 6. art. 2. parum ab initio: Quandoquidem ergo sensus materiales adeo imperfecti suapte natura formaliter errare nequeunt, quidni intellectui nostro id perfectionis tribui debeat, vt circa aliqua obiecta falli nequeat, eaque potius certo, & euidenter cognoscat?

26 Vltèrius teritiò: quamuis sensus nostri intellectum aliquoties falli efficiant, adeoque ipsi fallantur quodammodo, at certè non mentiuntur: semper enim habent causas, ob quas ita repræsentent obiectum intellectui, vt hic circa illud decipiatur: quo pacto si Petrus, v.g. fallatur, ac Paulum etiam in falsam inducat æstimationem, & opinionem ob causam rationabilem, & putans se verum renuntiare, haudquaquam censendus est mentiri. Ita August. lib. de vera Religione c. 33. sic inquit: *Quod si non solum ipsi* (scilicet oculi) *sed omnes corporis sensus ita renuntiant, vt afficiuntur, quid ab eis amplius exigere debeamus, ignoro. Tolle itaque vanitates, & nulla erit vanitas. Si quis remum frangi in aqua opinatur, & cum inde auferitur integrari, non malum habet internuncium, sed malus est index. Nam ille pro sua natura non potuit aliter in aqua sentiri, nec aliter debuit: si enim aliud est aer, aliud aqua, instum est, vt aliter in aere, aliter in aqua sentiantur. Quare oculus rectè videt: ad hoc enim factus est, vt ratum videat: sed animus peruersè iudicat.* Ita quoque ex Augustino Anselmus Dial. de veritat. c. 6. ibi: *Non mihi videtur veritas, vel falsitas in sensibus esse, sed in opinione, ipse namque sensus interior se fallit, non illi*

mentiuntur exterior. Et infra: *Cum fustis integer, cuius pars est intra aquam, & pars extra putatur fractus, aut cum putamus, quod visus noster vultus nostros inueniat in speculo, & cum multo alia nobis aliter videntur, visus, & alij sensus nunciare, quam possint, non culpa sensuum est, qui renuntiant, quod possunt, quoniam ita posse acceperunt; sed iudicio anime imputandum est, quod non bene discernit, quid possint illi, aut quid debeant.* Ita etiam Tert. in l. de anim. suprà citato ibi: *Vt in aqua remus inflexus, vel infractus appareat, aqua in causa est: idemque extra aquam integer visui remus: tenebris autem substantia illius, qua speculum ex lumine efficitur proxi ista, seu mota est ita, & imaginem vibrans euerit lineam recti. Item vt turris habitus eludat, interualli conditio compellit in aperto, equalitas enim circumfusi aeris pari luce vestiens angulos obliquerat lineas. Sic & vniuersitas porticus acuitur in fine, dum acies in conclusio stipata, illic tenuatur, quo & extenditur. Sic & celum mari vnitur, ubi visio absimitur, quæ quandiu viget, tandem diuidit. Auditum vero quid aliud decipiet, quam sonorum similitudo? Etsi postea minus spirat vnguentum, & minus sapit vinum, & minus lacus fernet, in omnibus ferme prima vis tota est. Ceterum de scabro, ac leui merito manus, ac pedes, tenera scilicet, & callosa membra dissentiunt. Igaur hoc modo nulla sensuum frustratio causa carebit.*

27 Tum sic ergo argumentor. Nunquam falluntur, nunquam etiam fallunt sensus, nisi veras quasdam ob causas: has ergo cum possit, soleatque detegere intellectus, erroremque sensuum corrigere, vt cum Astrologi Solem, v.g. contra quam oculi renuntiant multo maiorem esse tota telluris mole demonstrant; quid est, quapropter sensuum deceptio semper præiudicat intellectui, semperque prohibeat, quominus plura euidenter, ac certa ratione assequatur? Tandem cognitio intellectus nostri haudquaquam pender à sensibili velut à principali causa, sed tanquam à minus nobili, ac mera conditione sine qua non; quatenus videlicet sensus nostri mediis speciebus, quas excitant in intellectu, ei proponunt, ac simpliciter applicat obiecta, quæ alio modo, ac per iudicium, & discursum cognoscat. Quocirca causa præcipua ob quam intellectus certò, & euidenter iudicat, v.g. quodlibet esse, vel non esse; repugnare, vt idem simul sit, & non sit, omne totum esse maius sua parte, &c. atque ex his, & aliis id genus principiis innumeras colligit conclusiones, est naturale lumen ei diuinitus inditum, & quasi impressum iuxta illud Regij vatis Psal. 4. *Signatum est super nos lumen vultus tui.* Quid mirum ergo, si cognitio intellectualis nostra possit esse perfectior, magisque certa, & euidenter, quam sensitiva, esto ab ea quodammodo proficiatur; haud secus, ac forma substantialis ignis, v.g. perfectione superat applicationem localem, mediante qua velut conditione est in ligno producta. Ex his facile est in forma, vt aiunt, ad secundum illud argumentum contrarium respondere.

28 Ad tertium cum Conimbricenses in procemio Physic. q. 2. art. 2. ad finem, & Auerf. q. 26. Log. sect. 1. respondeo: quod res omnes sint instabiles, & quamprimum existunt, statim dispereant, haud obstat posse, quominus momento saltem sciatur, quamuis non diu, & permanenter. Rursus secundò: plures res sunt omnino stabiles, & interitui minimè obnoxie, vt cæli, animæ rationales, Angeli, & Deus Optimus Maximus: harum ergo rerum quidni sit scientia, certa, & euidenter cognitio? Teritiò: corpora sub lunæ cauo contenta, eorumque attributa haud sunt adeò fluxa, quin aliquo tempore, eoque sæpè non exiguo durent: quidni ergo par sit saltem durationis scientiam mereantur? Tandem: res, tametsi quoad existencias suas instabiles

instabiles sint, ac multis vicissitudinibus subiectæ; at nequaquam penes earum prædicata essentialia: hæc siquidem sunt æterna, & immutabilia: semperque, & necessario verum est, hominem v. g. esse animal rationale, leonem animal rugibile, &c. De rebus ergo, vt minimum essentialiter sumptis, poterit esse scientia. Et quidem haud alia eas ratione sub scientiam cadere contendimus.

29 Quod ad Augustinum attinet, hoc solum tendit loco illo nobis obiecto, iuxta B. Thomam, Conimbricenses, & alios communiter, haud posse à nobis sciri, ac stabiliter comprehendere res istas corporales per solos sensus, sed potius earum scientiam, & comprehensionem esse propriam intellectus ministerio sensuum vt entis. Nimirum transeunt eiusmodi res, & continuò deficiunt, & cum eis sensuum actus, quibus illas videmus, audimus, &c. at non transit, nec deficit in nobis earum scientia: hæc ergo haud est sensibus, sed intellectui tribuenda. Quare post obiecta nobis verba, statim addit Augustinus: *Non est igitur expectanda sinceritas veritatis à sensibus corporis.*

C A P V T III.

An omnis euidencia, ac certitudo nostra formalis sit mera reminiscencia obliorum.

30 P Rima opinio est, animabus nostris olim inditos fuisse scientiarum omnium habitus: at in hac vita, & veluti carcere, & exilio eas rerum, quas antea sciebant, obliuisci; nimirum quia

Virgil.
Æneid.
lib. 6.

*noxia corpora tardant
Terrenique hebetant artus moribundaque membra.*

Quapropter nostrum discere haud esse vilius à nobis euidencia, vel certitudinis habitum denuò comparari, sed duntaxat obliorum reminisci, & pristinam illam lucem mortalitatis nostræ nebulis vndique circumfusam, ac pene extinctam, ministerio sensuum, ac phantasmatum inualescere, sique recuperare vsuram, & copiam. Ita Plato libro 10. de republica, & in Menone, Phædro, aliisque locis, atque cum eo Iamblicus, Priscianus, Alcinous, Porphyrius, Macrobius, Lydius, Cicero, Simplicius, Plotinus, & alij sequaces: Item Pythagoras, vt de eo refert Augustinus libro decimosecundo, de Trinitate, capite decimoquinto.

31 Primum argumentum Platonis pro sua sententia est, animas nostras ante corpora extitisse, ac postquam in comparibus stellis eas Deus constituisset, deindeque cœlestium rerum fastidium, ac terrenarum amor illas cepisset, vt tanti criminis pœnas darent, corporibus veluti quibusdam ergastulis fuisse inclusas. Atqui minimè decuit, vt in pristino illo statu animæ nostræ scientiarum omnium luce carerent, atque in tenebris plus, quam Phariis, ac Cimmeriis iacerent: omnium ergo scientiarum habitibus præditæ fuere ab initio. Quoties ergo nunc aliquid discendo euidenter, ac certo cognoscimus, ea cognitio haud patit nouum aliquem habitum, sed potius recordando prouenit à pristino quodam, ope phantasmatum excitato, cum antea esset veluti semi sopitus.

32 Secundum Platonis argumentum sic habet. Si interrogetur puellus quidam ordinatè, & gradatim de rebus quibusdam Geometricis, v. g. aut alterius cuiusvis facultatis sibi inaudita, experientia constabit, eum ad omnes rectè respondurum: earum igitur

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

notitiam habitualement, aut virtualement ante habuit, quamuis multa caligine obrutam, nec aliud per interrogationes sibi factas, imprellaque sibi phantasmata, quam illam accendit, ac reminiscendo excitat: quidni ergo idem vsuueniat, quando, non tam interrogamur, quam docemur? Tercium eiusmodi placiti argumentum est tale. Quod discimus, aut antea id noueramus, aut secus? Si secundum, quo pacto inuestigare possumus, ac disciplinæ labore inquirere, quod prorsus nescimus? qua ratione sine scopo vilo nobis proposito collimare? Si primum, nullius certe notitiæ habitum denuò comparamus, sed potius nostrum discere haud aliud est, quam recordari.

33 Quartum eiusmodi opinionis argumentum est huiusmodi. Certitudo, & euidencia formalis, quibus discendo haud dubiè fruimur, aut proueniunt per quandam recordationem ab habitibus scientiarum nobis meliore nostri parte coæuis, ac multo ante disciplinam omnem existentibus; aut potius originem habent à sensibus, & postquam ab his sunt ortæ, scientias habituales denuò nobis ingenerant. Secundum dici non potest, cum sensus nostri ludificentur passim, nosque in errorem, & falsam æstimationem sæpissimè inducant: Admittendum igitur est illud prius, quod erat intentum, Quintò denique pro Platonico dogmate aliqui sic arguunt. Quando magister erudit discipulum, aut hic signorum, quæ sibi proponuntur vim antea tenet, aut eam ignorat. Si secundum; qui eis doceri, vel instrui potest magis, quam si homini latino proferantur Græca verba. Si primum; ergo discipulus scientias, quas docetur, antea callebat, cum illæ sint subiectæ verbis ad se datis, & horum significationem sine magistro prius perspectam, & cognitam habear. Haud ergo discere nostrum est scientiarum habitus denuò comparare, sed earum memoriàm vocibus ad nos destinatis, aliove pacto refricare.

34 Secunda tamen sententia priori hæctenus propositæ opposita, quam cum Aristotele 1. posteriorum cap. 1. & 1. metaphys. cap. ultimo tuentur Peripatetici omnes, & cum B. Thoma 1. part. quæst. 84. artic. 3. & quæst. 117. artic. 1. ceteri Theologi, est non solum verisimilior, sed planè certa. Suadetur autem primò: quia quod statuit contraria, animas nostras ante corpora extitisse, damnatum est in Concilio Bracharensi primò cap. 6. necnon à Leone primo in epist. ad Toribium Theophilo Alexand. lib. 1. Paschali. Epiphano in ep. ad Ioannem Ierosolymitanum August. ep. 28. ad Hieron. Cynillo Alexand. lib. 1. in Ioan. c. 9. Hieronymo in ep. ad Pammachium contra Ioannem Ierosolymitanum. Iam quod fingit diuersa opinio, animas nostras in scelerum suorum vindictâ coniectas esse in corpora tanquam in carcerem, repugnat, tum adductis Patribus, tum etiam doctrinæ Pauli, qui incipit ad Romanos cap. 5. definit, per vnum hominem peccatum introisse in mundum, & cap. 6. Iacob, & Esau prius, quam nati essent, nihil mali, aut boni egisse. Hæc cum ita sint, ruit planè potissimum contrariæ sententiæ fundamentum, adeoque nostra citra dubium est amplectenda.

35 Quæ probatur secundò alterum diuersæ sententiæ euertendo fundamentum, cuiusmodi est, animas nostras scientiarum omnium obliuisci, quamprimum demittuntur in hæc terreni corporis vincla. Nam in primis quando, vt refert Tertullianus c. 22. de anima eam esse innatam, & æternam censuit Plato, qui fieri potest, vt sit obliuionis capax? an non ridiculum est, eam id genus sortiri perfectionem, quæ vel sola sufficiens est diuinitatis argumentum iuxta omnes